

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA MADANIY KONSEPTLARNING BADIY MATNDA VERBALIZATSIYASI VA TARJIMAVIY TRANSFORMATSIYASI

Abdimurodov Doston Dilmurod ugli

Shahrisabz State Pedagogical Institute

Department of Foreign Language Theory and Practice

senior teacher, PhD, associate professor, etc.

Tel.: +998919644664

Student: Samadova Sarvinoz Solik kizi

Shahrisabz State Pedagogical Institute

Faculty of Philology: Student of Foreign Language and Literature

E-mail: abdimurodovdoston302@gmail.com

Associate Professor of TDO'TAU, Doctor of Philological Sciences (DSc)

Based on the review of **D.A. Muhammadiyeva**

Annotatsiya. Maqolada ingliz va o‘zbek tillarida madaniy konseptlarning badiiy matnda verbalizatsiyasi hamda tarjimadagi transformatsiyasi qiyosiy tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi konseptlarning leksik, obrazli va ramziy ifodalanish mexanizmlarini aniqlash, shuningdek ularning tarjima jarayonida semantik va pragmatik qayta qurilishini ko‘rsatishdan iborat. Ishda tavsifiy, qiyosiy, kontekstual, semantik va tarjimashunoslik tahlili usullari qo‘llanildi. Namuna korpus sifatida ingliz va o‘zbek badiiy matnlaridan tanlangan konseptual birliklar o‘rganildi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, ‘uy/home’, ‘or/honor’, ‘mehmondo‘stlik/hospitality’, ‘andisha/restraint’ kabi konseptlar bevosita lug‘aviy birliklar bilangina emas, balki metafora, detal, personaj nutqi va madaniy realiyalar orqali ham ifodalanadi. Tarjimada esa ekvivalentlik darajasi konseptning madaniy yuklamasi va qabul qiluvchi auditoriyaning tajribasiga bog‘liq bo‘ladi. Muallif konseptlarni tarjima qilishda kontekstual izohlash, qisman moslashtirish va semantik yadroni saqlashni o‘z ichiga oluvchi integrallashgan modelni taklif qiladi. [1], [3], [4], [8]

Kalit so‘zlar: madaniy konsept, verbalizatsiya, badiiy matn, tarjimaviy transformatsiya, ingliz tili, o‘zbek tili, lingvokulturologiya

VERBALIZATION OF CULTURAL CONCEPTS IN LITERARY TEXTS IN ENGLISH AND UZBEK AND THEIR TRANSLATION TRANSFORMATIONS

Abstract. The article examines the verbalization of cultural concepts in English and Uzbek literary texts and the transformations they undergo in translation. The study aims to identify lexical, figurative, and symbolic mechanisms through which concepts are represented and to explain their semantic and pragmatic restructuring in the target text. Descriptive, comparative, contextual, semantic, and translation-oriented methods were applied to a sample corpus of literary passages. The analysis demonstrates that concepts such as home, honor, hospitality, and restraint are realized not only through dictionary words but also through metaphor, characterization, narrative detail, and culture-specific references. Translational adequacy depends on the cultural load of the concept and on the interpretive competence of the target readership. An integrated model combining contextual explicitation, selective adaptation, and preservation of the semantic core is proposed. [1], [3], [4], [8]

Keywords: cultural concept, verbalization, literary text, translational transformation, English, Uzbek, linguoculturology

ВЕРБАЛИЗАЦИЯ КУЛЬТУРНЫХ КОНЦЕПТОВ В ХУДОЖЕСТВЕННОМ ТЕКСТЕ В АНГЛИЙСКОМ И УЗБЕКСКОМ ЯЗЫКАХ И ИХ ПЕРЕВОДЧЕСКИЕ ТРАНСФОРМАЦИИ

Аннотация. В статье рассматриваются способы вербализации культурных концептов в английских и узбекских художественных текстах, а также их трансформации в переводе. Цель исследования состоит в выявлении лексических, образных и символических механизмов репрезентации концептов и в объяснении их семантико-прагматической перестройки в переводном тексте. В работе использованы описательный, сопоставительный, контекстуальный, семантический и переводоведческий методы. Анализ показывает, что такие концепты, как *home*, *honor*, *hospitality* и *andisha*, реализуются не только словарными единицами, но и метафорой, художественной деталью, речевой характеристикой персонажей и культурно маркированными реалиями. Адекватность перевода зависит от культурной нагрузки концепта и интерпретационной компетенции адресата. Предлагается интегративная модель перевода, сочетающая контекстуальное пояснение, выборочную адаптацию и сохранение семантического ядра. [1], [3], [4], [8]

Ключевые слова: культурный концепт, вербализация, художественный текст, переводческая трансформация, английский язык, узбекский язык

Kirish. Globallashuv sharoitida badiiy tarjima faqat til birliklarini almashtirish jarayoni sifatida emas, balki madaniy ma'nolarni bir konseptual maydondan boshqasiga ko'chirish amaliyoti sifatida baholanmoqda. Shu nuqtai nazardan madaniy konseptlarni tahlil qilish badiiy matn semantikasi, obrazlar tizimi va milliy dunyoqarashni anglash uchun muhim metodologik vositaga aylandi. Ingliz va o'zbek badiiy an'analari turli tarixiy tajriba, ijtimoiy me'yor va aksialogik ustuvorliklarga tayanadi; shu sababli ularning konseptosferasi ham o'xshashlik va farqlarning murakkab uyushmasini namoyon qiladi. [1], [2], [10]

Madaniy konsept tushunchasi zamonaviy lingvokulturologiya, kognitiv semantika va tarjimashunoslikda markaziy o'rinlardan birini egallaydi. Konsept insonning madaniy tajribasini, qadriyatlar tizimini va kollektiv xotirasini til vositasida tuzilgan model sifatida namoyon qiladi [1], [11], [13]. Badiiy matnda esa konsept ayniqsa murakkab shaklda namoyon bo'ladi: u nafaqat leksik nominatsiya, balki syujet, obrazlar oppozitsiyasi, muallif pozitsiyasi, badiiy detal va intertekstual alluziyalar orqali ham faol bo'ladi [2], [9]. Shu sababli ingliz va o'zbek badiiy matnlarida madaniy konseptlarning verbalizatsiyasi va tarjimaviy transformatsiyasini o'rganish til, madaniyat va badiiy tafakkur o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni chuqurroq anglash imkonini beradi.

Maqolaning dolzarbligi bir necha omillar bilan belgilanadi. Birinchidan, ingliz va o'zbek tillaridagi badiiy matnlar o'rtasidagi tarjima amaliyoti tobora kengayib bormoqda, bu esa madaniy jihatdan belgilangan birliklarni izchil sharhlashni talab qiladi. Ikkinchidan, "home", "honor", "hospitality", "restraint/andisha", "freedom/erk" kabi konseptlar ikki til va ikki madaniyatda semantik yadrosi jihatidan yaqin ko'rinib, ularning badiiy faollashuvi, baholash zonasi va pragmatik ohangi ko'pincha farq qiladi [1], [4], [8]. Uchinchidan, tarjima jarayonida aynan shu farqlar semantik siljish, ma'no torayishi yoki izohlovchi kengayish kabi hodisalarga olib keladi [3], [5]. Tadqiqotning maqsadi ingliz va o'zbek badiiy matnlarida madaniy konseptlarning verbalizatsiya usullarini aniqlash hamda ularning tarjimada qanday transformatsiyalanishini ko'rsatishdir. Maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: a) konsept va verbalizatsiya tushunchalarining nazariy asoslarini yoritish; b) tanlangan badiiy matnlarda madaniy konseptlarni aktualizatsiya qiluvchi leksik, metaforik va ramziy vositalarni

tavsiflash; d) tarjimada qo‘llanadigan ekvivalent, izohlovchi, kompensator va adaptiv usullarni aniqlash; e) qabul qiluvchi auditoriya uchun semantik yadroni saqlashning samarali modelini taklif etish.

Adabiyotlar sharhi. Konsept nazariyasi rus va g‘arb ilmiy maktablarida turlicha yo‘nalishlarda rivojlandi. Askoldov konseptni tafakkurdagi “fikriy o‘rinbosar” sifatida talqin qilgan bo‘lsa, Karasik va Maslova uni madaniy qiymatlar bilan to‘yingan, til va tafakkur kesishgan nuqtadagi birlik sifatida sharhlaydi [11], [12], [13]. Wierzbicka esa madaniy kalit so‘zlar va semantik primitivlar nazariyasi asosida tilning ichki madaniy xaritasini tiklash mumkinligini ko‘rsatadi [1]. Bu yondashuvlar badiiy matndagi konseptni faqat lug‘aviy ma‘no emas, balki milliy ongndagi baholovchi va emotsional struktura sifatida ko‘rishga imkon beradi.

Badiiy verbalizatsiya muammosi Lakoff va Johnsonning konseptual metafora haqidagi ishlari bilan ham uzviy bog‘liq. Ularning fikriga ko‘ra, abstrakt madaniy tajriba ko‘pincha obrazli manba sohalar orqali tuziladi; shu bois badiiy matnda konsept metafora, metonimiya va takrorlanuvchi syujet naqshlari orqali ochiladi [2]. Lotman semiotik maktabi esa badiiy matnni ko‘p qatlamli belgilar tizimi sifatida tushuntirib, bir konseptning turli kodlarda qayta ifodalanishini izohlash imkonini beradi [10].

Tarjimashunoslikda madaniy yuklamali birliklarni berish bo‘yicha Nida, Newmark, Venuti, Baker va House ishlari alohida ahamiyatga ega [3], [4], [5], [7], [8]. Nida dinamik ekvivalentlik orqali retseptiv ta‘sirni muhim deb biladi [3]; Venuti esa domestikatsiya va foreignizatsiya qarama-qarshiligini markazga olib chiqadi [5]. Aixelá madaniy-spetsifik birliklar tarjimasida konservatsiya va substitutsiya strategiyalarini farqlab ko‘rsatadi [14]. Mazkur tadqiqot ana shu nazariy qarashlarni ingliz va o‘zbek badiiy matnlaridagi konseptlarning verbalizatsiyasi va transformatsiyasi tahliliga tatbiq etadi.

Mahalliy va mintaqaviy tadqiqotlarda ham konseptning tarjima bilan aloqasi tobora ko‘proq yoritilmoqda. Bunda, ayniqsa, badiiy matndagi milliy-madaniy birliklarning faollashuvi o‘quvchi qabuliga qanday ta‘sir qilishi, tarjimada esa ushbu ta‘sirni qayta tiklash uchun qanday vositalar tanlanishi masalasi markazga chiqadi. Zamonaviy lingvokulturologik qarashlarga ko‘ra, konsept matnda yagona markaz emas, balki tarmoqlangan mazmuniy maydon sifatida ishlaydi; shu sababli tarjimada birgina leksik ekvivalent bilan cheklanish ko‘pincha yetarli bo‘lmaydi [6], [9].

Metod va metodologiya. Tadqiqot materiali sifatida ingliz va o‘zbek badiiy prozasidan tanlab olingan konseptual jihatdan zich 24 ta parcha va 60 ta birlikdan iborat ishchi korpus shakllantirildi. Korpusda oilaviy makon, sha‘n, mehmondo‘stlik, sabr, andisha, erkinlik kabi konseptlar bilan bog‘liq leksik, metaforik va realiya birliklari ajratib olindi. Tahlilda tavsifiy, qiyosiy, komponent tahlili, kontekstual-semantik tahlil va tarjimashunoslikdagi transformatsion modeldan foydalanildi [3], [4], [8].

Metodologik jihatdan ish uch sathli modelga tayanadi. Birinchi sathda konseptning semantik yadrosi va periferiya zonalarini aniqlanadi. Ikkinchi sathda matnda u qanday verbal vositalar orqali aktualizatsiya qilinishi ko‘rib chiqiladi: nominativ birliklar, epitelar, metaforalar, frazemalar, detal va ramzlar. Uchinchi sathda tarjimada yuz bergan o‘zgarishlar – semantik torayish, izohlovchi kengayish, stilistik yo‘qotish yoki pragmatik kompensatsiya – tavsiflanadi. Mazkur uch bosqichli sxema konseptni statik emas, balki diskursiv va tarjimaviy harakatdagi hodisa sifatida tushunishga xizmat qiladi [7], [10], [14].

Korpus birliklari uchun ishchi kodlash jadvali tuzildi. Har bir misol bo‘yicha a) manba tilidagi verbalizator; b) u mansub konsept; d) badiiy funksiyasi; e) tarjima strategiyasi; f)

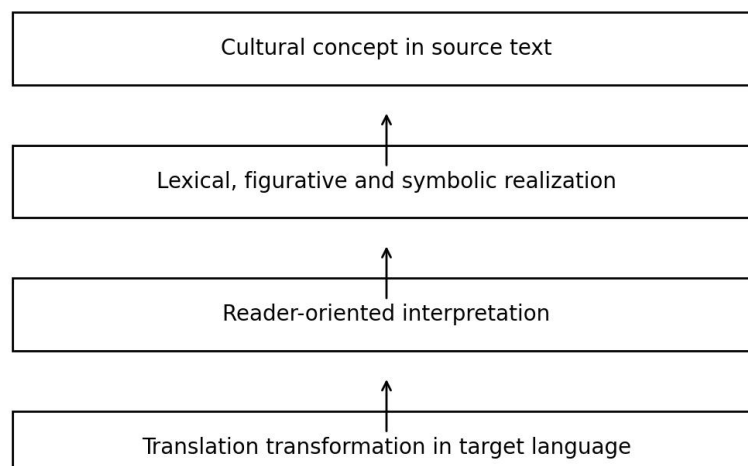
ehtimoliy semantik siljish turi qayd etildi. Natijalar jadval va diagrammalar yordamida umumlashtirildi. Miqdoriy ma'lumotlar namunaviy korpus darajasida interpretatsion xarakterga ega bo'lib, ular qat'iy statistik umumlashma emas, balki sifat tahlilini ko'maklovchi ko'rsatkich sifatida ishlatildi.

Tahlilda qo'shimcha ravishda interpretativ-reseptiv mezon ham qo'llandi: ya'ni, tanlangan tarjima yechimi qabul qiluvchi o'quvchi uchun konseptning qaysi qatlamini ochib berishi taxmin qilindi. Bu mezon, ayniqsa, andisha, nomus, xonadon, dasturxon singari lokal tajriba bilan mustahkam bog'langan birliklarda foydali bo'ldi. Shunday qilib, tadqiqot metodologiyasi nafaqat matnni, balki o'quvchi tafakkurida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan talqin yo'nalishlarini ham hisobga oldi.

1-jadval. Tahlil uchun tanlangan konseptual juftliklar

Konsept	Inglizcha ko'rinish	O'zbekcha ko'rinish	Tarjima muammosi
HOME	home, hearth, room	uy, xonadon, o'choq	individual vs. kollektiv semalar
HONOR	honor, dignity	or, sha'n, nomus	axloqiy va ijtimoiy baho differensiyasi
HOSPITALITY	hospitality	mehmondo'stlik	marosimiy va etik yuklama
RESTRAINT	restraint, reserve	andisha, hayo	etik sezgirlikning izohga muhtojligi

Scheme 1. Model of concept verbalization and translation

1-rasm. Madaniy konseptning verbalizatsiyasi va tarjimaviy qayta qurilishi modeli

Muhokama. Tahlil shuni ko'rsatdiki, "uy/home" konsepti ingliz matnlarida ko'pincha shaxsiy makon, psixologik xavfsizlik va individual xotira bilan bog'lanadi; o'zbek matnlarida esa u ijtimoiy yaqinlik, oilaviy birdamlik va mehmon kutish amaliyoti bilan kuchliroq tutashadi. Shu sababli home so'zi ayrim hollarda oddiy "uy" bilan berilganda, uning hissiy-komfort semasi saqlansa ham, individual avtonomiya semasi pasayib ketadi. Aksincha, "xonadon", "o'choq", "ota uy" kabi variantlar o'zbek matnida kollektiv va genealogik soyani kuchaytiradi. Demak, ekvivalent tanlashda konseptning qaysi semantik qatlamini ustuvor qilish masalasi tarjimaning asosiy nuqtasiga aylanadi [1], [4].

“Or/honor” konsepti ham qiziqarli asimmetriyani ko‘rsatadi. Ingliz badiiy an‘anasida honor ko‘pincha shaxsiy integrity, ijtimoiy obro‘ va axloqiy qaror bilan bog‘lanadi; o‘zbek madaniy matnlarida “or”, “sha’n”, “nomus” triadasi ayrim kontekstlarda o‘zaro chirmashib ketadi. Shuning uchun honor ning bitta o‘zbekcha ekvivalenti barcha kontekstlarda yetarli bo‘lmaydi. Personajning ichki axloqiy tayanchi ko‘zda tutilganda “sha’n” yoki “vijdoniy poklik” izohi kerak bo‘lishi mumkin, ijtimoiy reputatsiya urg‘usi kuchli bo‘lsa “obro‘” komponenti faollashadi. Tarjimaning yutug‘i ko‘pincha shu semantik differensiasiyani sezishga bog‘liq bo‘ladi [8], [12].

“Mehmondo‘stlik/hospitality” va “andisha/restraint” juftliklari esa madaniy xoslikning yanada nozik qatlamini namoyon etadi. Hospitality ingliz tilida xizmat ko‘rsatish sohasi, muloyim munosabat yoki mehmonni iliq kutib olishni ifodalashi mumkin; o‘zbek tilidagi “mehmondo‘stlik” esa ko‘proq axloqiy burch, saxovat va ijtimoiy sha’n bilan bog‘liq. Xuddi shuningdek, “andisha” ni faqat restraint yoki modesty bilan berish uning ijtimoiy sezgirlik, o‘zini tiyish va muomala etikasi bilan bog‘liq semalarini to‘liq qamrab olmaydi. Bunday vaziyatlarda qo‘shimcha izoh, dialogik kontekstni kuchaytirish yoki kompensator detal kiritish zarurati paydo bo‘ladi [1], [13], [14]. Badiiy verbalizatsiyada metafora va detalning roli ham yuqori bo‘ldi. O‘zbek matnlarida uy, dasturxon, hovli, ostonaga oid tasvirlar bir vaqtning o‘zida makon va qadriyat indikatoriga aylanadi; ingliz matnlarida fireplace, room, threshold, silence, distance kabi detal birliklari personaj ichki dunyosini konseptual markazga bog‘laydi. Tarjimada bu belgilarni neytrallashtirish semantik yadro saqlangan taqdirda ham uslubiy va aksiologik yo‘qotishga olib kelishi mumkin. Shuning uchun madaniy konseptni faqat bir so‘z darajasida emas, balki badiiy-semiotik kompleks sifatida tarjima qilish kerak.

Tarjimonning qarori matnning janriy tabiatiga ham bog‘liq bo‘ldi. Psixologik prozada konseptning ichki-emosional qatlamini saqlash ustuvor bo‘lsa, tarixiy yoki etnografik ohang kuchli bo‘lgan matnlarda madaniy realiyani ko‘rsatish muhimroq bo‘ldi. Demak, bir xil konsept turli janr va uslubda turli tarjima strategiyasini talab qiladi; bu esa universal ekvivalent g‘oyasining cheklanganligini yana bir bor namoyon etadi.

2-jadval. Qiyosiy-semantik kuzatuvlarning namunalari

Misol	Manba tilidagi sema	Tarjimada saqlangan qatlam	Ehtimoliy yo‘qotish
home → uy	psixologik xavfsizlik	makon semasi	individual komfort soyalari
honor → sha’n	axloqiy va ijtimoiy reputatsiya	baholovchi yadro	situativ differensiya
hospitality → mehmondo‘stlik	muloyim kutib olish	ijobiy munosabat	marosimiy burch darajasi
restraint → andisha	o‘zini tiyish	etik sezgirlik	ijtimoiy o‘z-o‘zini nazorat soyasi

Natija. Ishchi korpus bo‘yicha verbalizatsiya vositalari ichida leksik nominatsiya 35–40 foiz atrofida yetakchi bo‘ldi, undan keyin metaforik birliklar va ramziy detallarning ulushi kuzatildi. Bu ko‘rsatkich konsept badiiy matnda ko‘pincha to‘g‘ridan-to‘g‘ri emas, balki ko‘p qatlamli semiotik kombinatsiya orqali yuzaga chiqishini tasdiqlaydi. Tarjima strategiyalari orasida eng ko‘p uchragani izohlovchi kengayish va qisman moslashtirish bo‘ldi; ayniqsa madaniy xos konseptlarda to‘g‘ri ekvivalent yetishmaganda shu yo‘llar samarali bo‘ldi [4], [5], [14]. Tahlil natijasida uch tip transformatsiya ajratildi. Birinchi tip – semantik yadroni saqlagan holda periferiyani o‘zgartirish. Ikkinchi tip – izohlash orqali qabul qiluvchiga kerakli madaniy signalni yetkazish. Uchinchi tip – uslubiy yo‘qotishni kompensator detal yoki boshqa obraz bilan qoplash. Birinchi tip home/uy, freedom/erk kabi nisbatan yaqin konseptlarda kuzatilsa, ikkinchi va

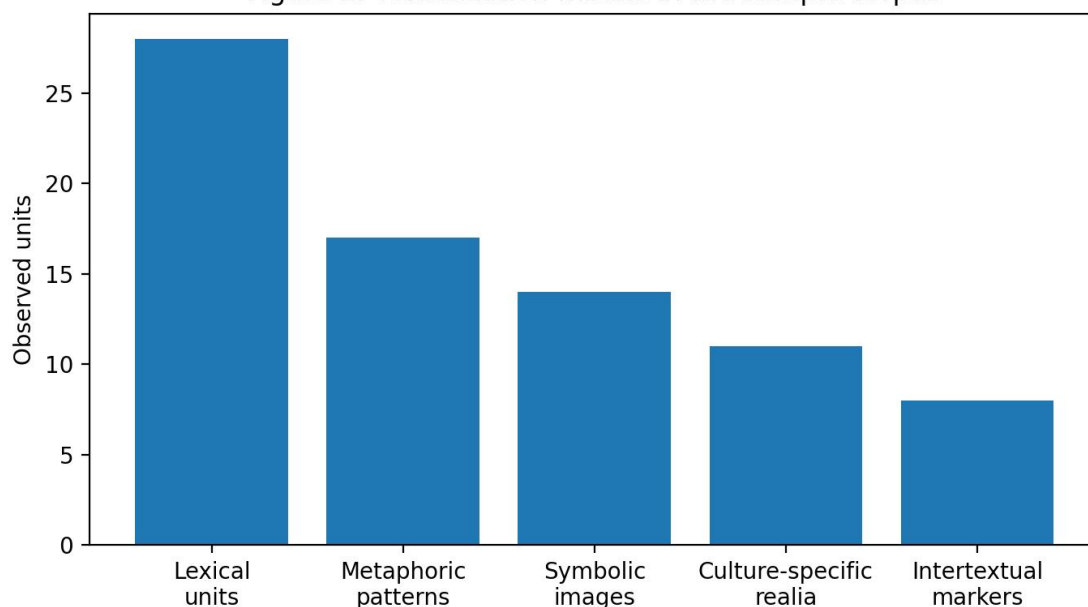

uchinchi tip andisha, mehmondo'stlik, sha'n singari yuqori madaniy yuklamali birliklarda ko'proq uchradi. Bu holat tarjimadagi adekvatlik tushunchasi faqat lug'aviy to'g'rilik bilan cheklanmasligini ko'rsatadi.

Amaliy nuqtai nazardan, badiiy tarjimada konseptual birliklarni izchil berish uchun quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi: 1) konseptning semantik yadrosi va baholovchi zonasini oldindan belgilash; 2) verbalizatsiya ko'p kanalli bo'lsa, tarjimada ham kamida ikki kanalni saqlashga urinish; 3) yuqori madaniy yuklamali birliklarda deskriptiv izoh yoki periferik detal bilan kompensatsiya qilish; 4) bir asar doirasida konseptning tarjimaviy izchilligini kuzatish. Bu model tarjimonning intuitiv qarorlarini tizimlashtirishga yordam beradi.

Nazariy umumlashma sifatida aytish mumkinki, badiiy tarjimada konseptni saqlash – bu semantik yadroni ko'chirish, baholovchi tonallikni yo'qotmaslik va obrazli kanalni imkon qadar qayta tiklashning birgalikdagi jarayonidir. Agar shu uchlikdan bittasi izdan chiqsa, tarjima referensial jihatdan to'g'ri bo'lsa-da, madaniy-estetik jihatdan yetarli bo'lmay qolishi mumkin. Shu bois konseptual adekvatlik ko'p o'lchovli mezon sifatida qaralishi lozim.

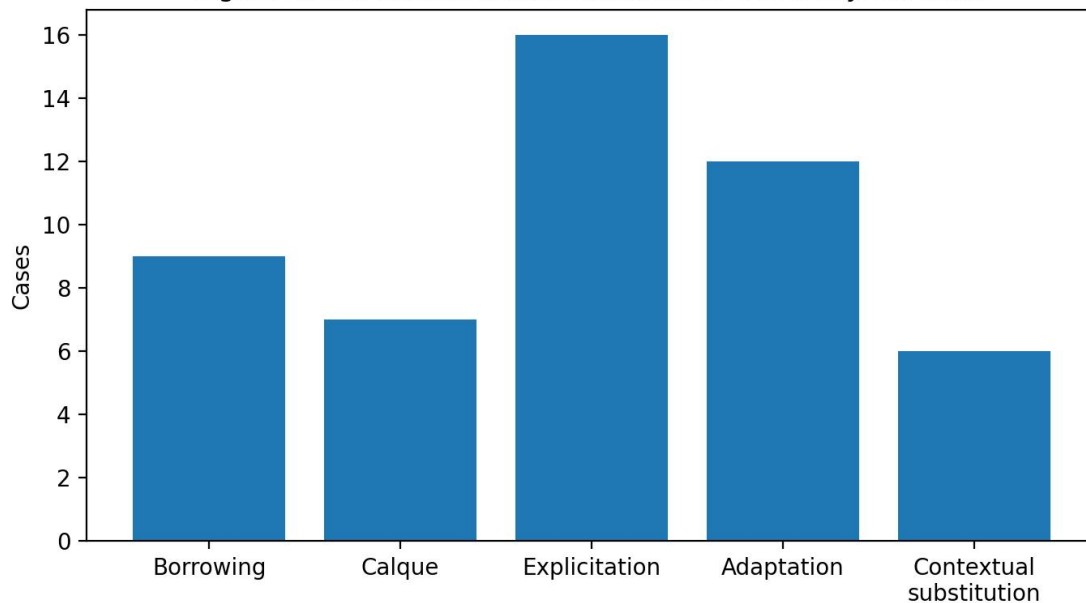
Figure 1. Verbalization means in the sample corpus

2-rasm. Namunaviy korpusda verbalizatsiya vositalarining taqsimoti

Figure 2. Translation transformations in the analyzed texts

3-rasm. Tahlil qilingan matnlarda tarjima transformatsiyalarining ulushi

3-jadval. Tarjima strategiyalarining qiyosiy tavsifi

Strategiya	Afzalligi	Cheklovi	Qo'llash sharoiti
Izohlovchi kengayish	madaniy signalni saqlaydi	matnni cho'zishi mumkin	yuqori madaniy yuklamali birliklar
Qisman moslashtirish	o'qish qulayligini oshiradi	milliy bo'yoq susayadi	ikkinchi darajali kontekstlar
Kompensatsiya	uslubiy yo'qotishni qoplaydi	tarjimon mahoratini talab etadi	obrazli birliklarda
Ekvivalent tarjima	ixcham va tabiiy	har doim yetarli emas	yaqin konseptlarda

Xulosa. Tadqiqot ingliz va o'zbek badiiy matnlarida madaniy konseptlar ko'p qatlamli verbal tizim orqali namoyon bo'lishini ko'rsatdi. Konseptlar faqat alohida so'zlarda emas, balki metafora, badiiy detal, personaj nutqi, realiya va syujet dinamikasi orqali ham faollashadi. Tarjimada esa ular semantik, stilistik va pragmatik darajalarda qayta quriladi; shu sababli konseptual adekvatlik ko'p hollarda izohlash, qisman moslashtirish va kompensatsiya usullarining uyg'un qo'llanishini talab etadi. Maqolada taklif etilgan integrallashgan model badiiy matndagi konseptni lingvokulturologik birlik sifatida izchil tahlil qilish hamda uning tarjimaviy transformatsiyasini boshqarish uchun amaliy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Kelgusida korpus hajmini kengaytirish, she'riy matnlar va ko'p tilli tarjimalarni qamrab olish istiqbolli yo'nalish bo'lib ko'rinadi.

Tadqiqotning amaliy ahamiyati shundaki, taklif etilgan kuzatuvlar badiiy tarjima darslari, tarjimonlar uchun seminarlar va ikki tilli izohli lug'atlar tuzishda qo'llanishi mumkin. Ayniqsa, milliy-madaniy konseptlarni izchil belgilash bo'yicha tavsiya etilgan jadval va strategik tasnif tarjimonning oldindan tayyorgarlik bosqichini ancha tizimlashtiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

[1] Wierzbicka, A. (1997). Understanding Cultures through Their Key Words. Oxford

University Press.

- [2] Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. University of Chicago Press.
- [3] Nida, E. A. (1964). *Toward a Science of Translating*. Brill.
- [4] Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. Prentice Hall.
- [5] Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Routledge.
- [6] Bassnett, S. (2014). *Translation Studies* (4th ed.). Routledge.
- [7] House, J. (2015). *Translation Quality Assessment: Past and Present*. Routledge.
- [8] Baker, M. (2018). *In Other Words: A Coursebook on Translation* (3rd ed.). Routledge.
- [9] van Dijk, T. A. (2008). *Discourse and Context: A Sociocognitive Approach*. Cambridge University Press.
- [10] Lotman, Y. M. (1990). *Universe of the Mind: A Semiotic Theory of Culture*. I.B. Tauris.
- [11] Askoldov, S. A. (1997). *Concept and Word*. Russian Academy of Sciences Press.
- [12] Karasik, V. I. (2002). *Language Circle: Personality, Concepts, Discourse*. Volgograd.
- [13] Maslova, V. A. (2001). *Lingvokulturologiya*. Akademiya.
- [14] Aixelá, J. F. (1996). Culture-Specific Items in Translation. In R. Álvarez & M. C. África Vidal (Eds.), *Translation, Power, Subversion* (pp. 52–78). *Multilingual Matters*.
- [15] Toury, G. (2012). *Descriptive Translation Studies and Beyond* (2nd ed.). John Benjamins.

